

UYGUNLUK DEĞERLENDİRME KURULUŞLARI VE ONAYLANMIŞ KURULUŞLAR

Hakkında BİLGİ

(Dış Ticaret Müsteşarlığı web sitesinden 03.10.2003 tarihinde indirilmiştir.)

4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun ile getirilen temel ilkeler çerçevesinde ülkemizde kurulmaya çalışılan Avrupa Birliği'nin standardizasyon sisteminin iki önemli sacayağından birisi ürünlerin piyasaya arz aşamasında veya arz sonrasında yapılan piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetleri ise, diğer sacayağı da üçüncü taraf uygunluk değerlendirme kuruluşları tarafından kamu adına yerine getirilecek olan uygunluk değerlendirme faaliyetleridir.

Uygunluk değerlendirme kuruluşları yetkili kamu kuruluşu tarafından belirlenecek kurallar çerçevesinde kamu adına bu piyasaya arz öncesi denetim görevini üstleneceklerdir. Bu görevlerini yerine getirirken üretici ve tüketiciye eşit mesafede duracaklar ve ilgili kamu kuruluşu tarafından yetkilendirildikleri andaki teknik ve idari özelliklerini görev ifa ettikleri sürece muhafaza etmek zorunda kalacaklardır. Bu özelliklerini koruyup korumadıkları ilgili kamu kuruluşu tarafından denetlenecektir.

Uygunluk değerlendirme kuruluşları kendilerini görevlendiren kamu kuruluşuna karşı sorumlu olacaklar, eğer uygunluk değerlendirme faaliyetlerini kurallara uygun bir şekilde yerine getirmezlerse ilgili kamu otoritesi tarafından idari para cezasına çarptırılmaları ve fiilin ağırlığına göre uygunluk değerlendirme faaliyetlerinden men edilmeleri söz konusu olabilecektir.

Üçüncü taraf uygunluk değerlendirme kuruluşlarına ilişkin düzenlemeler 4703 sayılı Kanuna istinaden yayımlanan "Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlara Dair Yönetmelik"le belirlenmiştir. Yönetmeliğin hazırlanmasında AB'nin "Yeni Yaklaşım ve Global Yaklaşım Dayanılarak Hazırlanan Direktiflerinin Uygulanmasına Dair Rehber"den faydalanılmıştır. Bu Yönetmelik, ürünlerin piyasaya arz edilmeden önce ilgili teknik düzenlemelere uygun olarak üretilip üretilmediklerinin tespit edilmesi amacıyla yapılacak uygunluk değerlendirmesini gerçekleştirecek olan uygunluk değerlendirme kuruluşları ve onaylanmış kuruluşların taşınması gereken şartları, onaylanmış kuruluşların görevlendirmesine ilişkin prosedürü ve bu kuruluşların çalışma usul ve esaslarını belirlemektedir.

Bu Yönetmelikle, oluşturulacak uygunluk değerlendirme kuruluşları ve onaylanmış kuruluşlar yoluyla, piyasaya arz edilecek ürünlerin teknik düzenlemelere uygun olup olmadığının öncelikle bağımsız ve tarafsız olan bu kuruluşlarca denetlenmesi hedeflenmekte ve piyasaya güvensiz ürün sunulması ihtimalinin mümkün olduğunca en aza indirilmesi amaçlanmaktadır.

Ayrıca, bu Yönetmelik, getirilen yeni sistemin etkin bir şekilde çalışmasında kilit önemi haiz uygunluk değerlendirme kuruluşları ve onaylanmış kuruluşların belirlenmiş kurallara göre ülkemizde faaliyete başlamalarına vesile olacaktır.

Bu Yönetmelik ile getirilen sistem gereğince Devlet, ürünlere yönelik hazırladığı teknik mevzuata uygunluğun, ürün piyasaya arz edilmeden önce denetlenmesi görevini kendi koyduğu kurallar çerçevesinde hareket edecek ve kendisine karşı sorumlu olacak uygunluk değerlendirme kuruluşları ve onaylanmış kuruluşlar vasıtasıyla yerine getirilmesini sağlayacağı için, ürünlerin piyasaya arzı sonrasında gözetim ve denetimi için harcayacağı kaynaklardan tasarruf etmiş olacaktır.

"Onaylanmış Kuruluş" test, muayene ve/veya belgelendirme kuruluşları arasından, bir veya birden fazla teknik düzenleme çerçevesinde uygunluk değerlendirme faaliyetinde bulunmak üzere, yetkili kuruluş tarafından yetkilendirilen özel veya kamu kuruluşudur. Onaylanmış Kuruluşlar diğer uygunluk değerlendirme kuruluşları arasında özel bir kategori olup, sadece Yeni Yaklaşım Direktiflerini uyumlaştıran yönetmelikler kapsamında faaliyet göstermeleri sözkonusudur. Ayrıca, onaylanmış

kuruluşların görevlendirilmesi prosedürleri de diğer uygunluk değerlendirme kuruluşlarının görevlendirilmesinden farklılık göstermektedir.

Onaylanmış kuruluşlar Avrupa Birliği'nin Yeni Yaklaşım Politikası kapsamında yayımladığı direktifler kapsamında faaliyet göstermek üzere Yetkili Kuruluşlar tarafından görevlendirilirler. Yetkili Kuruluşlar kendilerine başvuran onaylanmış kuruluş adayları arasından uygun göreceği sayıda onaylanmış kuruluş görevlendirebilir. Yetkili Kuruluşlar bu görevlendirmeyi yaparken,

* 4703 sayılı Ürnlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun,

* 4703 sayılı Kanun'un uygulama yönetmeliklerinden Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlara Dair Yönetmelik,

* Yetkili Kuruluşlar tarafından yayımlanan ilgili ürün yönetmeliği

* Ürün yönetmeliklerine istinaden yayımlanan ve onaylanmış kuruluşların taşıması gereken kriterleri gösteren mevzuat

tarafından belirlenmiş olan kriterlere uygunluk incelemesi yapacaktır.

Yetkili Kuruluşların onaylanmış kuruluşların yeterliliklerini değerlendirmesi sürecinde en önemli araçlardan bir tanesi akreditasyon olacaktır. Yasal olarak zorunlu olmayan akreditasyon onaylanmış kuruluş olma sürecinde yeterliliğin kanıtlanması bakımından uygulamada son derece yaygın bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ayrıca, uygunluk değerlendirme kuruluşlarınca verilecek uygunluk belgelerinin uluslararası kabul görebilmesi için bunların ilgili mevzuattaki kriterlere uygunluğunun temini ve ülkemizde ulusal akreditasyon sisteminin yerleşmesi gerekmektedir. Akreditasyon sisteminin yerleşmesi, AB'ne paralel bir standardizasyon sisteminin kurularak etkin ve sorunsuz çalışmasının vazgeçilmez unsurlarının başında gelen uygunluk değerlendirme kuruluşlarına duyulan güvenin tesis edilmesi bakımından önem taşımaktadır. Bahsedilen faaliyetlerin ülkemizde de ulusal bir akreditasyon kuruluşu tarafından yürütülmesi amacıyla, DTM'nin yaptığı çalışmalar sonucunda Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) 1999 yılında kurulmuştur. TÜRKAK'ın kurulması ile, ülkemizde bulunan ve teknik düzenlemelere konu olan ürün güvenliği, kalite, deney, muayene ve belgelendirme çalışmaları yapan laboratuvar ve belgelendirme kuruluşlarının yeterliliklerini tescil etmek ve uluslararası geçerliliklerini sağlamak hedeflenmiştir. TÜRKAK, 15 Haziran 2001 tarihi itibarıyla akreditasyon müracaatlarını kabul etmeye ve akreditasyon hizmeti vermeye başlamıştır.

Öte yandan, TÜRKAK'ın vermiş olduğu akreditasyon belgelerinin ve TÜRKAK'tan akreditasyon almış olan laboratuvar, muayene ve belgelendirme kuruluşlarının faaliyetleri sonucunda verecekleri uygunluk belgelerinin AB'nde tanınması, Kurumun Avrupa Akreditasyon Birliği'ne (European Accreditation: EA) tam üye olmasına ve EA üyeleri ile Çoktarafli Anlaşmalar (Multilateral Agreement: MLA) imzalamasına bağlı bulunmaktadır. Bu bağlamda, TÜRKAK tam üyelik başvurusu için gerekli çalışmaları ve hazırlıkları tamamlayarak EA'ya 2002 yılı içerisinde başvuruda bulunmuştur. Söz konusu başvurunun Kasım 2002 tarihinde Kopenhag'da gerçekleştirilen EA'nın Genel Kurul Toplantısında değerlendirilmesi neticesinde TÜRKAK bir Mutabakat Muhtırası ile EA Tam Üyeliğine kabul edilmiştir. Bir sonraki aşama olarak TÜRKAK, EA üyeleri ile MLA imzalanması için çalışmalarına devam etmektedir.

Bahsedilen sistemin ülkemizde ihdas edilmesi ihracatçılarımız ve yerli üreticilerimiz bakımından son derece önem taşımaktadır. Bu kuruluşların ülkemizde yerleşik olarak faaliyete başlamaları ile belgelendirme hizmetlerinin AB ülkelerine nazaran düşük olması ve ülkemizdeki yerleşik onaylanmış kuruluşların ülkemize ürün ihraç etmeyi amaçlayan başka ülkelerin üreticilerine de hizmet verecek olması sonucu döviz kazandırıcı bir etki beklenmektedir.

Yetkili kuruluşlar kendilerine başvuruda bulunan onaylanmış kuruluş adaylarının ilgili kriterlere uygunluğunu değerlendirip bir görevlendirme yapacaktır fakat bu görevlendirmenin yapılması bir kuruluşun onaylanmış kuruluş olması için yeterli değildir. Daha önce bahsedilen kriterler çerçevesinde

yetkili kuruluşların uygun göreceği sayıda bir veya birden fazla teknik düzenleme kapsamında faaliyet göstermek üzere belirlenen bu kuruluşların adı, adresi, uygunluk değerlendirmesi yapacakları modüller ile ürünler ve seçimlerinde dikkate alınan yeterlilik kriterleri (akreditasyon vs.) Müsteşarlığımız aracılığıyla AB Komisyonuna bildirilecektir.

Komisyon tarafından bu kuruluşlara bir **kimlik kayıt numarası** tahsis edilecek ve anılan bilgilerle birlikte Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesinde yayımlanacak ve bu kimlik kayıt numarası yine Müsteşarlığımız aracılığıyla ülkemize iletilecektir. Kimlik kayıt numarasının tahsisinden itibaren üç ay içerisinde yetkili kuruluşların görevlendirmeye ilgili bilgileri (kimlik kayıt numarası, kuruluşların adları, adresleri, uygunluk değerlendirmesi yapacakları modüller ve ürünler) T.C. Resmi Gazetesinde yayımlaması ile görevlendirme tamamlanmış olacak ve aday kuruluş onaylanmış kuruluş statüsünü kazanacaktır.

Onaylanmış kuruluşlar ve uygunluk değerlendirme kuruluşları yaptıkları uygunluk değerlendirme faaliyetlerinden dolayı ürünle ilgili mevzuatı yürüten yetkili kuruluşa karşı sorumludur. Bu kuruluşların bahsedilen kriterleri kaybettiği ve sorumluluklarını yerine getirmede tespit edilirse faaliyetlerinin geçici olarak durdurulması ve yetkili kuruluşça belirlenecek süre içerisinde bu konudaki eksikliklerin giderilmesinin istenmesi sözkonusu olabilir. Bu süre içerisinde eksikliklerin giderilmemesi durumunda yetkili kuruluşça uygunluk değerlendirme kuruluşlarının ilgili teknik düzenleme (yönetmelik) kapsamındaki faaliyetine son verilir, onaylanmış kuruluşların ise "**onaylanmış kuruluş statüsü**" kaldırılır. Onaylanmış kuruluşlarla ilgili değişiklikler yine Dış Ticaret Müsteşarlığı aracılığıyla Komisyona iletilir.

Onaylanmış kuruluş olmayı planlayan test, muayene ve/veya belgelendirme kuruluşlarının öncelikle hangi ürün grubu alanında ve bu ürün grubuyla ilgili yönetmelikte öngörülen hangi modül kapsamında faaliyet göstereceklerini tespit etmeleri ve gerekli altyapıyı bu tespite ve ilgili mevzuatta öngörülen kriterlere göre gerçekleştirmeleri yerinde olacaktır.